

Критеријуми и елементи оцењивања у настави српског језика и књижевност

Наставни предмет: Српски језик и књижевност

2025/2026. год.

ОДЛИЧАН (5)

Књижевност

- Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **потпуно самостално** уме да парафразира и опише свој доживљај као и да **процени** основни тон певања, приповедања или драмске радње и уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима.
- **Самостално** уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира елементе композиције. Зна карактеристике народне и ауторске књижевности, зна разлику између до сада обрађених књижевних родова и врста и **уме самостално** да их пронађе и докаже у конкретном тексту.
- **Потпуно** усваја стилске фигуре, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању.
- **Потпуно усваја** књижевне термине и појмове и препознаје их у тексту. Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, **повезује и примењује** стечена знања на новим текстовима. Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, **самосталан је и лако** долази до решења.
- Редовно чита домаћу лектуру и учествује у интерпретацији. На часовима је **увек активан** и учествује у анализи нових текстова, **чита више** од оног што је задато и служи се осталим изворима знања.

Језик

- Ученик у **потпуности** са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да **уме потпуно самостално да примени** стечена знања и да **повеже** граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима
- **Зна** до сада обрађена правописна правила и **доследно их самостално примењује** у писаним радовима.
- Успешно пише по диктату и **уме да самостално**, тачним реченицама одговори на питања (отвореног типа).
- У потпуности правилно изговара гласова и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

- Говорну поруку изговара **потпуном и правилном реченицом** и **врло успешно** користи различите облике усменог изражавања, препричава са сажимањем без сажимања и описује.
- **Показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, **занимљиви, креативни и маштовити**.
- Самостално проналази тражене информације у тексту. **Потпуно успешно и самостално** саставља обрађене облике изражавања. **Уме да драматизује** краћи текст.

ВРЛО ДОБАР (4)

Књижевност

- Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **готово (у потпуности) самостално** уме да парафразира и опише свој доживљај текста, **одреди** основни тон певања, приповедања или драмске радње и **готово (у потпуности)** уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима.
- **Самостално** уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира **готово** све елементе композиције.
- Зна карактеристике народне и ауторске књижевности, зна разлике између до сада обрађених књижевних родова и врста и уме **самостално** да их пронађе у конкретном тексту.
- Потпуно усваја стилске фигуре, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писаном изражавању. Потпуно усваја књижевне термине и појмове и **углавном** их препознаје у тексту. Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, **углавном самостално** повезује и примењује стечена знања на новим текстовима. Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, **углавном је самосталан** и долази до решења. Редовно чита домаћу лектуру и учествује у интерпретацији. На часовима је активан и учествује у анализи нових текстова, **често** чита више од оног што је задато и **често** се служи осталим изворима знања.

Језик

- Ученик **готово** у потпуности и са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике, на примерима показује да уме **углавном без грешке** да примени стечена знања и углавном без грешке **повеже** граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима. **Зна** правописна правила и **доследно их самостално** примењује у писаним радовима. Успешно пише по диктату и уме да самостално, тачним реченицама одговори на питања (отвореног типа).
- **У потпуности правилно изговара** гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

- Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом, **успешно** користи различите облике усменог изражавања, препричава са сажимањем и без сажимања и описује, **показује логичну и емоционалну изражајност** у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су садржајно разрађени, **углавном** тачно написани, композицијски утемељени.
- Самостално проналази тражене информације у тексту.
- **Успешно и углавном самостално** саставља обрађене облике новинарског изражавања.
- **Уме да драматизује** краћи текст.

ДОБАР (3)

Књижевност

- Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и **делимично** уме да парафразира и опише свој доживљај као и да **уз помоћ наставника** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.
- **Уз помоћ наставника** уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима.
- **Самостално уме** да одреди књижевни род и **тражи помоћ** при одређивању врсте. **Уз подстицај одређује** неке елементе композиције.
- Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и зна разлику **између** до сада обрађених књижевних врста.
- **Зна дефиниције** стилских фигура, **уз помоћ наставника или вршњака препознаје** их у тексту.
- **Делимично** усваја књижевне термине и појмове и **понекад учествује** у интерпретацији. **У већини случајева** чита домаћу лектуру и **понекад** учествује у интерпретацији.
- На часовима је **каткад** активан и **ретко** користи додатне изворе знања.
- **Језик**
- Ученик **уме да дефинише** наставне садржаје из граматике, **памти их и репродукује**, али **греш** у примени стечених знања као и у **повезивању** граматичких појмова обрађених у претходним разредима са новим садржајима.
- **Делимично зна** правописна правила и **делимично** их примењује у писаним радовима. **Делимично** успешно пише по диктату и уме да одговори на питања, али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа). Правилно изговара гласове и **понекад греш** у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.
- **Језичка култура**
- Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом, користи различите облике усменог изражавања, препричава и описује **уз помоћ** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су **делимично** садржајно разрађени, **делимично** тачно написани, композицијски утемељени. **Уз помоћ наставника** проналази тражене информације у тексту. **Уз помоћ наставника** саставља обрађене облике изражавања, **драматизује** краћи текст.

ДОВОЉАН (2)

Књижевност

- Ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова), **понекад делимично** уме да опише свој доживљај и да **уз помоћ наставника понекад** одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње.
- **Понекад уз помоћ** уме да одреди књижевни род и **стално тражи помоћ** при одређивању врсте.
- **Уз подстицај ретко одређује** неке елементе композиције. **Разликује** народну од ауторске књижевности. **Препознаје** неке књижевнотеоријске појмове **уз подстицај и помоћ**. **У већини случајева не** чита домаћу лектуру и **ретко** учествује у интерпретацији. На часовима је **ретко** активан.
- **Језик**

- Ученик **ретко уме да дефинише** наставне садржаје из граматике, **делимично их памти и репродукује, не уме** да примени стечена знања. **Прави** веће правописне и граматичке грешке. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове и углавном **греш**и у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.
- **Језичка култура**
- **Ретко успева** да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови су **логички неповезани и садржајно сиромашни али у вези са темом, имају доста већих правописних, граматичких и стилских грешака**, али поштује форму. **Уз помоћ** проналази тражене информације у тексту. **Уз помоћ наставника** саставља **једноставније** облике новинарског изражавања.

НЕДОВОЉАН (1)

Књижевност

- Ученик **нема развијено интересовање** за читање и ни уз добру мотивацију и помоћ **не учествује** у интерпретацији.
- Нема основна књижевнотеоријска знања а због лошег читања не разуме текст. **Не чита** домаћу лектуру и **не учествује** у интерпретацији.
- На часовима је **неактиван**.

Језик

- Ученик **није усвојио** наставне садржаје из граматике, **не препознаје** граматичке категорије. **Нема предзнања** па тешко прати наставу, **пасиван је и незаинтересован**.
- **Не прихвата** помоћ ни савете наставника.

Језичка култура

- **Не успева** да формулише говорну поруку, да интерпретира одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и **поред помоћи** наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
- Писмени радови **нису самостално урађени, логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом, не поштује правописну и граматичку норму. Тешко се изражава** а техника читања **не задовољава**.

Бројчано оцењивање:

У току полугодишта ученик ће имати **најмање четири оцене** у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 34/2019, 59/2020 и 81/2020).

А) Критеријуми вредновања контролних задатака:

Контролни задаци (најављени, дужи од 15 минута) садрже питања из читања и разумевања прочитаног, књижевности, граматике и правописа:

Структура задатака (оквирно, у зависности од области која се оцењује):

30% су задаци основног нивоа, 45% су задаци средњег и 25% напредног нивоа.

0% - 20% = недовољан (1)

21% - 40% = довољан (2)

41% - 60% = добар (3)

61% - 80% = врло добар (4)

81% - 100% = одличан (5)

Напомена:

Наставник може да одступи од скале бодовања за 5-10% ако је то у циљу објективне процене степена савладаности градива на нивоу одељења. Нешто нижи постотак појединачних оцена узима се из разлога сложености предмета и различитих области из којих се вреднује усвојено знање (на тесту се може вредновати више области што подиже тежину теста). Наставник има право да процентуалност појединих оцена коригује уколико се врши провера из само једне области или дела наставне области.

Б) Усне провере знања

Оцењивање се врши **континуирано**, на сваком часу. Ученици чије знање наставник проверава на часу усменим путем бирају се методом случајног одабира, према жељама ученика да тог дана одговарају усменим путем или у договору са наставником. Учеников успех на усменим проверама знањавреднује се на следећи начин (у складу је са Правилницима о оцењивању у основној и средњој школи):

Одличан (5)

Ученик на постављено питање одговара самостално и показује висок ниво познавања градива, одговара на питања наставника без помоћи наставника исамостално повезује знања уводећи и појмове и појаве које се тичу других предмета или на начин који показује висок степен развијености међупредметних компетенција. Успешно решава задатке на свим нивоима постигнућа (почев од препознавања градива до примене наученог на новим

примерима). Успешно актуализује своја знања и повезује их са стварним примерима из живота.

Врлодобар (4)

Ученик самостално одговара на питања уз минималну помоћ и минималне погрешке, добро познаје појмове који се тичу градива, не лута по теми постављеног питања, самостално одговара на потпитања наставника или уз малу помоћ наставника. Успешно решава задатке на свим нивоима постигнућа, уз малу помоћ наставника.

Добар (3)

Ученик познаје градиво, уме да препозна појмове који се тичу градива и да их репродукује, уз помоћ наставника уме да одговори на потпитања, али честогрешни. Не уочава узрочно-последичне везе и не може самостално закључивати о њима. Одговара на питања основног нивоа и решава задатке које је наставник већ давао на часу. Показује занимање и труди се, упркос свему.

Довољан (2)

Ученик може набројати, именовати или уз помоћ наставника дефинисати самоосновне појмове, стално га треба подсећати и усмеравати у одговорима, наводити на тачна решења и уз помоћ наставника је у стању да реши задатке основног нивоа. Отежано повезује дате чињенице и често грешни у примени знања.

Недовољан (1)

Ученик није савладао основне појмове које садржи тема коју одговара, не показује интересовање да уз помоћ наставника пронађе одговоре, одговара са „не знам“ и „дајте ми један“, не жели усмено да одговара када на њега дође ред или када га наставник прозове да одговара.

Напомена: Ученик може бити оцењен и на посебан труд и залагање на часу у циљу мотивације и подстицаја за напредовање.

Елементи формативног оцењивања (по правилу у педагошкој евиденцији):

- писмене провере до петнаест минута;
- усмено одговарање, активност на часу;
- ангажовање (степен развијености ученичке компетенције);
- успешност у групном раду;
- израда плаката/паноа;
- семинарски радови;
- презентације
- учешће у пројектима, културним догађајима, на литерарним конкурсима, такмичењима из књижевности и језика, и осталим активностима које подстичу љубав према српском језику, култури и традицији.
- домаћи задаци, однос према раду.

а) Писмене провере до 15 минута

Писмена провера у трајању до 15 минута се **не најављује** и служи за процену напретка ученика. Резултат се бележи у педагошку документацију и саопштава ученику. Наставник на основу неколико резултата петнаестоминутних вежби може извести бројчану оцену.

б) Домаћи задаци и посебни (индивидуални) задаци:

Наставник води евиденцију о домаћим задацима и индивидуалним задацима које је дао ученику. Три ненаписана домаћа задатка може вредновати оценом недовољан (1). Уколико ученик није понео домаћи задатак на час (није донео свеску, радну свеску, презентацију, плакат, пано...) сматра се да га није урадио. Уколико наставник утврди да је домаћи задатак писао неко други или је преписан са интернета, сматра се да га ученик није урадио. Уколико ученик на следећем часу покаже уредно написан домаћи задатак, наставник то бележи у своју педагошку свеску, али се не брише минус или други знак да је задатак неизвршен уколико ученик није заиста поправио свој однос према изради домаћих задатака. Уколико ученик добије посебан задатак у договору са наставником бира облик у којем ће га представити и уколико је задатак урађен самостално, са разумевањем, благовремено и потпуно, може бити оцењен оценом одличан (5).

Уколико је задатак површно урађен, преузет са интернета или нема критичког односа према садржају, уколико ученик не познаје тему довољно да би самостално о њој говорио, али је показао интересовање и урадио задатак, његов се одговор позитивно оцењује као урађен, али не добија оцену, већ се позитиван одговор бележи у педагошку свеску наставника.

в) Стална активност на часу оцењује се оценом одличан (5) или нижом јер су одговори били непотпуни или нетачни, а активност присутна, уколико је ученик сагласан.

г) Рад у групи:

Оцена за рад у групи иста је за све ученике, чланове групе, осим уколико наставник није донео посебан начин вредновања групног рада, и бележи се у педагошкој свесци. Знање стечено групним радом проверава се **индивидуално и важи за целу тему**, а не само за посебне, радне задатке групе, и може се уписати у дневник рада.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

НАПОМЕНА: Наведени критеријуми и елементи оцењивања односе се на наставне садржаје обухваћене програмима рада од 5. до 8. разреда основне школе, који су за ученике актуелни текуће школске године.

Стручно веће
наставника Српског
језика и
књижевности